

Anna Kalbarczyk, Iwona Wińska

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Nagrywanie własnych wypowiedzi w języku angielskim jako forma rozwijania sprawności mówienia oraz promowania autonomii ucznia

Brak pewności siebie w trakcie wypowiedzi ustnej, niska samoocena, niechęć do wyrażania własnych opinii i przekonań oraz cała gama usterek i niedociągnięć czysto językowych to tylko niektóre problemy napotymane przez uczniów rozwijających sprawność komunikacji w języku angielskim. Istnieje powszechne przekonanie, iż proces uczenia się przebiega najefektywniej, gdy uczniowie mają możliwość autokorekty popełnianych błędów. W niniejszym artykule przedstawiono i omówiono nagrywanie własnych wypowiedzi w języku angielskim jako jeden ze sposobów poprawy poziomu komunikacji językowej oraz zwiększenia autonomii ucznia. Autorzy podkreślają, iż uzyskując niemalże natychmiastową informację zwrotną o własnych zachowaniach werbalnych i niewerbalnych, uczeń ma możliwość analizy swojej wypowiedzi i uświadomienia sobie popełnianych błędów. To z kolei pobudza samoświadomość i doskonali umiejętności porozumiewania się w języku angielskim, a dodatkowo może zredukować czynniki psychologiczne negatywnie wpływające na rozwój komunikacji w języku angielskim. Część empiryczną artykułu stanowią badania traktujące o efektywności zastosowania omówionej formy rozwijania sprawności mówienia. Przeprowadzone analizy wykazały, iż regularne nagrania własnych wypowiedzi w języku angielskim wpływają znacznie na polepszenie nie tylko płynności mówienia, ale również poprawności fonetycznej, gramatycznej i leksykalnej wypowiedzi, czyli ogólnego poziomu językowego ucznia. Autorzy twierdzą, iż uczeń otrzymujący szansę przejęcia kontroli nad własnym procesem uczenia się zyskuje zarówno swobodę porozumiewania się w języku obcym, jak i motywację do dalszej pracy.

1. Wstęp

Niewątpliwie jednym z podstawowych aspektów opanowania języka obcego jest umiejętność porozumiewania się w tym języku. Nie jest to proste, ponieważ wymaga pokonania zarówno bariery językowej, jak i psychologicznej. Uczący się przeżywają niepokój i stres związany z wypowiedzianiem się w języku obcym, analizują poprawność sformułowanych zdań. W efekcie rzadko biorą czynny udział w zadaniach usprawniających mówienie. Często jedynie przytaczają innym, wspomagając się komunikatami niewerbalnymi. Czyniąc tak nie są zdolni do zaprezentowania własnego zdania z powodu wewnętrznej blokady. Dlatego też celem niniejszego artykułu jest przegląd głównych problemów natury językowej i psychologicznej związanych z nauczaniem sprawności mówienia i próba znalezienia rozwiązania ich poprzez rozwijanie autonomii w formie techniki nagrywania przez uczących się własnych wypowiedzi.

2. Główne problemy towarzyszące nauczaniu sprawności mówienia

Według Horwitz i Young (1991) źródłem lęku uczniów przed mówieniem są: ich negatywne odczucia i myśli związane z własnymi umiejętnościami posługiwania się językiem obcym, niska samoocena, strach przed negatywną oceną ze strony nauczycieli i/lub rówieśników, ogólny lęk przed wypowiedziami ustnymi również w języku ojczystym, nieśmiałość w kontaktach społecznych. Odczucia te mogą wynikać również z braku częstego kontaktu z nowym językiem, ponieważ programowy czas poświęcony nauce języka obcego jest niewystarczający, by umożliwić uczniom sprawne jego przyswojenie i swobodne użycie.

Do kolejnych niedogodności należą: przyswajanie języka w sztucznym środowisku klasowym, przy częstym ukierunkowaniu zajęć na osobę nauczyciela, niewielka liczba praktycznych ćwiczeń komunikacyjnych takich jak dialogi sytuacyjne, odgrywanie ról, symulacje, czy krótkie wypowiedzi tematyczne. Ponadto nauczanie języków obcych daje najlepsze efekty, gdy odbywa się w małych grupach. Wówczas nauczyciel może systematycznie i niemal indywidualnie pracować z każdym uczniem i monitorować go. Kontrola postępów w nauce i korekta ewentualnych błędów odbywa się wtedy niemal po każdym ćwiczeniu.

Przeszkody uniemożliwiające wystąpienie na forum klasowym to przede wszystkim blokada psychiczna i nieśmiałość, obawa przed wyśmianiem oraz strach przed porażką. Powszechnym problemem jest również przekonanie o nieumiejętności wypowiedzenia się na dany temat, brak wiedzy ogólnej oraz pomysłu na wypowiedź – tzw. *nothing to say* 'nic nie wiem na ten temat'. Niekiedy wiąże się to z niezainteresowaniem tematyką wypowiedzi, co z kolei obniża poziom motywacji ucznia do komunikowania się w obcym języku, bądź też z deficytem w zakresie umiejętności językowych rozumianym jako brak odpowiedniego słownictwa do wyrażenia pomysłów oraz niepewność co do poprawności używania struktur gramatycznych. Ponadto dominujący uczniowie często przerywają wypowiedzi innych w poszukiwaniu uwagi i akceptacji nauczyciela. Uniemożliwiają oni tym samym udział w konwersacji swoim mniej śmiałym kolegom. W obawie przed krytyką wielu uczniów nadużywa również języka polskiego na lekcjach mówienia, co znacznie opóźnia postęp w rozwijaniu umiejętności komunikacyjnych (Porter i Grant, 1992).

Pomocnym czynnikiem wpływającym na efekty nauczania mówienia w języku obcym jest duża indywidualizacja pracy. Nauczanie mówienia odbywa się jednak często w dużych grupach. Wpływa to niekorzystnie na stopień opanowania języka mówionego i systematyczność jego kontroli. Z drugiej strony, nacisk na formy pisemne, spowodowany dużą liczebnością klas i ograniczeniami czasowymi może prowadzić do zahamowania przed mówieniem w języku obcym z obawy przed błędem. Dlatego istotnym jest ćwiczenie umiejętności językowych poza środowiskiem klasowym, wzięcie odpowiedzialności za własny proces uczenia (Ruben i Thomson 1982), czyli rozwijanie autonomii.

3. Pojęcie autonomii

Czym jest autonomia w uczeniu się języka? Benson i Voller (1997: 1) opisują ją jako zdolność przejścia kontroli nad procesem uczenia się, wzięcie w nim aktywnego udziału. Autonomia ucznia w potocznym rozumieniu tego słowa oznacza wzięcie odpowiedzialności za własne działania oraz własne uczenie się. Praktycznie jest to umie-

jętność określenia własnych celów uczenia się, aktywne zaangażowanie w proces uczenia się. Co więcej, jest to umiejętność wybierania najlepszych dla siebie działań, zadań dydaktycznych oraz źródeł i pomocy dydaktycznych. Autonomia może też odnosić się do umiejętności i gotowości do podejmowania właściwych decyzji związanych z uczeniem się, jak również umiejętności refleksyjnego i krytycznego myślenia. Upraszczając, można przyjąć, iż autonomia określa aktywną postawę wobec nauki, zdolność do podejmowania odpowiedzialności za uczenie się w warunkach szkolnych i pozaszkolnych. H. Kumorowska (2001:174) stwierdza, że wielu nauczycieli podejmuje działania sprzyjające autonomii. Co więcej, wielu z nich zauważa, że „przygotowanie uczniów do autonomii ułatwia, a nie utrudnia ich pracę dydaktyczną, gdyż przerzuca znaczną część pracy i odpowiedzialność na samych uczniów, znacznie odciążając nauczyciela w jego pracy i czyniąc to z dobrym skutkiem dla efektów nauki”.

4. Technika nagrywania wypowiedzi własnych a promowanie autonomii i rozwiązywanie problemów nauczania mówienia

Uczenie się można rozumieć jako aktywne eksperymentowanie. Nagrywanie ustnych wypowiedzi w języku angielskim wydaje się idealnym sposobem na samodzielną pracę nad rozwojem sprawności mówienia. Technika ta polega na nagraniu własnej wypowiedzi na wybrany przez uczącego się bądź zasugerowany przez nauczyciela temat. Ważne, by uprzednio nie robić notatek obejmujących całe fragmenty wypowiedzi, gdyż w ten sposób uczący się sam ogranicza swoją samodzielność językową. Kolejnym, istotnym aspektem jest przygotowanie się uczącego do wypowiedzi poprzez czytanie się lub osłuchanie z tematem wypowiedzi, przygotowanie banku leksykalnego oraz refleksję nad zawartością i strukturą wypowiedzi. Można w takim przypadku zanotować swoje pomysły, pamiętając jednak, by nie były to gotowe zdania czy akapity, ale wyrażenia, idee czy słowa-klucze. Należy pamiętać, że spontaniczność i umiejętność improwizacji są kluczowymi czynnikami powodzenia techniki. Dopiero wtedy warto przystąpić do nagrania wypowiedzi. Uczący się może sam pracować nad nagraniem poprzez odsłuchanie nagrania i zwrócenie uwagi na język, intonację, wymowę i inne istotne elementy wypowiedzi. Ważne jest, by zanotował swoje uwagi i spostrzeżenia, a następnie powtórzył nagrywania aż do uzyskania satysfakcjonującego efektu. W innym przypadku nagranie wypowiedzi może być dostarczone nauczycielowi celem nadzorowania ćwiczenia. Wtedy uczący się otrzymuje konstruktywne uwagi oraz sugestie dotyczące danej pracy bezpośrednio od nauczyciela.

Technika nagrywania własnych wypowiedzi ma wiele zalet. Są to: integrowanie sprawności językowych, szeroka dostępność i łatwość wykorzystania techniki nagrywania, kontekst komunikacyjny i spontaniczność nagrywanej wypowiedzi oraz promowanie autonomii ucznia.

4.1. Integrowanie sprawności językowych

Biorąc pod uwagę aspekty rozwijania sprawności mówienia, uczący się rozwijają nie tylko tę sprawność, ale też i inne sprawności – pracując nad wszystkimi elementami języka. W fazie przygotowania do wypowiedzi konstruują strukturę wypowiedzi zasta-

nawijając się nad kolejnością przedstawianych idei i zawartością. Aby uzyskać satysfakcjonującą zawartość – treść, uczący musi albo sięgnąć do literatury celem odczytania się (prasa, literatura), albo osłuchania (audycje radiowe, telewizyjne, podcasty). Co więcej, mając już przygotowaną treść wypowiedzi, uczący się tworzy tzw. bank leksykalny. Następnie wykorzystuje umiejętność pisania i znajomości struktur gramatycznych do stworzenia planu wypowiedzi, zapisania kluczowych pomysłów czy notatek. Ostatecznym etapem tej formy pracy jest ćwiczenie spontanicznego sposobu mówienia. Tak więc można zauważyć, że omawiana technika opiera się w wysokim stopniu na integrowaniu różnych sprawności językowych i pracy nad wszystkimi poziomami języka.

4.2. Szeroka dostępność i łatwość wykorzystania techniki nagrywania

Technika nagrywania jest szeroko dostępna. W świecie nowinek technologicznych niemal każda młoda osoba posiada komputer, dostęp do Internetu oraz możliwość nagrywania, jeśli nie na specjalnym sprzęcie, to chociażby telefonie komórkowym z funkcją dyktafonu. Powszechne użycie wszelakich urządzeń z funkcją nagrywania umożliwia nagranie i wysłuchanie własnego wystąpienia. Poprzez to staje się skutecznym sposobem uzyskania natychmiastowej informacji zwrotnej odnośnie do naszego werbalnego i niewerbalnego zachowania. Proces nauczania może zatem cechować większa efektywność, ponieważ uczniowie mają sposobność uczyć się na własnych błędach oraz niedociągnięciach, których stają się świadomi i nad którymi mogą pracować.

4.3. Kontekst komunikacyjny i spontaniczność nagrywanej wypowiedzi

Kolejną zaletą techniki nagrywania własnych wypowiedzi w języku angielskim jest swoboda mówienia uczących się, której deficyt odczuwany jest w sytuacji klasowej. Komfort psychiczny rozumiany jako samodzielna, spontaniczna, pozbawiona presji praca uczącego się w domu działa na obniżenie poziomu stresu i usprawnia płynność komunikacji. Co więcej, sformułowanie zadania w kontekście komunikacyjnym powoduje, że ćwiczenie staje się zbliżone do sytuacji z życia codziennego. Natomiast zachowanie regularności stosowania omawianej techniki z czasem wpływa na poprawę umiejętności komunikacji w języku angielskim.

4.4. Promowanie autonomii ucznia

Według Browna (1992: 6) każdy z nas może przejąć kontrolę nad własnym procesem uczenia się. Nie oznacza to całkowitego przejęcia kontroli nad własnym procesem uczenia się oraz odpowiedzialność za sukces. Fakt, że samodzielne nagrywanie własnych wypowiedzi stanowi promowanie autonomii ucznia, nie oznacza, że osoba nauczyciela jest tutaj pominięta. Nauczyciel może pomagać w korygowaniu błędów lub służyć radą czy sugestią na temat dalszej pracy nad językiem. Zapewnia wtedy psychiczne wsparcie oraz motywuje uczących się, dba o ich wzrost samoświadomości, pomaga przejąć kontrolę nad własnym procesem uczenia się oraz samo-ewaluacją. Jak podkreślają Brown i Yule (1983: 105), regularne nagrywanie własnych wypowiedzi przez uczących się, rozłożone w dłuższym czasie, daje nauczycielowi wgląd w ich ewentualny postęp językowy.

Aby udowodnić, iż wykazane powyżej założenia są słuszne, autorki pragną powołać się na przeprowadzone badania i uzyskane wyniki.

5. Charakterystyka badania

5.1. Cele badania

Wyróżniono następujące cele badania:

- usprawnić umiejętność mówienia poprzez nagrywanie własnych wypowiedzi;
- stymulować samoświadomość i autonomię procesu uczenia się;
- zwiększyć poczucie pewności siebie oraz samoświadomości studentów w zakresie wypowiedzi ustnych;
- zredukować poziom stresu, zahamowań i nieśmiałości towarzyszących wystąpieniom na forum grupy;
- wypracować właściwą organizację wypowiedzi ustnej;
- zlokalizować najczęściej popełniane przez studentów błędy w zakresie gramatyki, leksyki oraz wymowy;
- usprawnić umiejętność interakcji i kooperacji;
- dążyć do formalnej struktury wypowiedzi ustnej (dotyczy studentów trzeciego roku, zadanie przydzielone w drugim semestrze).

5.2. Schemat badania

Badaniem objęto dwie grupy studentów: pierwszego (20 studentów) oraz trzeciego roku (17 studentów), specjalności język angielski w PSW w Białej Podlaskiej, na ćwiczeniach z konwersacji (odpowiednio poziom średnio-zaawansowany i zaawansowany). Celem badania było przynajmniej częściowe wyeliminowanie przedyskutowanych w części teoretycznej artykułu problemów napotykanych przez studentów pragnących rozwijać sprawność komunikacji werbalnej w języku angielskim poprzez rozwijanie autonomii przy wykorzystaniu techniki nagrywania wypowiedzi własnych. W celach badawczych poproszono studentów o sporządzenie w domu nagrań własnych wypowiedzi w języku angielskim.

W pierwszej kolejności osoby badane poproszone zostały o nagranie na płycie CD wypowiedzi własnej w języku angielskim zgodnie z określonym zadaniem, a następnie dostarczenie jej nauczycielowi. Uczącym się nie pozwolono wykonywać jakiegokolwiek ćwiczenia mówienia (próby) przed nagrywaniem. Mogli jedynie zanotować oraz przygotować związane z zagadnieniem pojedyncze słowa kluczowe, bądź wypunktować pokrótce pomysły, ewentualnie w razie potrzeby zaznajomić się z lekturą dotyczącą zadanego tematu.

W kolejnym etapie eksperymentu studenci zostali zapoznani z zadaniem. Uprzednio poinformowano ich, że nie będą podlegać formalnej ocenie, a uzyskają jedynie od osoby prowadzącej konstruktywne komentarze w formie pisemnej (arkusz z komentarzem – załącznik Nr 1) oraz ustnej – indywidualna rozmowa ze studentem. Dla uczących się stanowiło to nowość, biorąc pod uwagę fakt, iż dotychczas większość wypowiedzi ustnych, które konstruowali na zajęciach, podlegała ocenie formalnej.

5.3. Realizacja badania

5.3.1. studenci I roku, w wieku od 19 lat, poziom średnio-zaawansowany, semestr pierwszy

ZADANIE: Stwórz nagranie do lokalnej stacji radiowej, które wyemitowane zostanie w programie dla nastolatków. Przedmiotem dyskusji winien być zatem temat

odpowiedni dla tejże grupy wiekowej. Po dokonaniu wyboru zagadnienia przygotuj przydatne kluczowe zagadnienia oraz frazy. Przygotowując się do wypowiedzi ustnej możesz zapoznać się z artykułami/ materiałami audio traktującymi o wybranym problemie. Wypowiedź nie powinna przekraczać 4-5 minut. Ostatnim etapem jest dostarczenie nauczycielowi nagrania.

5.3.2. studenci III roku, w wieku od 22 lat, poziom zaawansowany, semestr pierwszy

ZADANIE: Podczas rocznego spotkania stowarzyszenia studenckiego masz wygłosić publicznie mowę na wybrany temat. Swoją wypowiedź nagrywasz w ramach próby przed wystąpieniem. Wcześniej konstruujesz zarys planu wypowiedzi w oparciu o zgromadzony materiał. Po nagraniu odsłuchujesz płytę notując uwagi. Wypowiedź winna trwać nie dłużej niż 5 minut, w przeciwnym wypadku pozbawisz szansy innych uczestników. Ostatnim etapem jest dostarczenie nauczycielowi nagrania wraz z zapisanymi komentarzami.

Zadaniem studentów było cotygodniowe dostarczenie płyty CD przez jednego studenta tygodniowo w pierwszym semestrze, oraz przez parę studentów tygodniowo w semestrze drugim (dotyczy III roku). Po przesłuchaniu i analizie nagrań nauczyciel przygotował w tabeli stosowne komentarze. W wielu przypadkach poza pisemną ewaluacją nauczyciel odbywał rozmowę z danym studentem. Nagrań nie przesłuchiowano ani nie komentowano w obecności innych studentów.

Pod koniec semestru odbyła się otwarta dyskusja, w której nauczyciel zapoznał się z opiniami i odczuciami studentów odnośnie przydzielonego zadania. Dodatkowo nauczyciel udzielił rad i przedstawił swoje komentarze na temat pracy wykonanej przez studentów.

Zadanie przydzielone w drugim semestrze przedstawiało się następująco:

5.3.3. studenci III roku, w wieku od 22 lat, semestr drugi:

ZADANIE: Jesteś dziennikarzem programu radiowego zajmującym się aktualnymi problemami globalnymi. Zamierzasz wziąć udział w debacie na wybrany przez siebie temat. Przygotuj kluczowe argumenty, które poruszysz w obecności przeciwnika dyskusji. Wybierz partnera z grupy i kiedy będziecie gotowi, rozpocznijcie debatę (wypowiedź nie powinna być dłuższa niż 7-10 minut). Zapoznaj się z odpowiednią literaturą do wybranego zagadnienia. Następnie po wysłuchaniu nagrania wraz z partnerem przygotuj komentarze na temat waszego wystąpienia i dostarczcie je wraz z nagraniem prowadzącemu.

5.4. Wyniki badania

5.4.1. Studenci pierwszego roku w większości nie byli skłonni do wyrażenia jakichkolwiek opinii na temat przydzielonego zadania. Okazali niechęć do komunikacji, ponieważ w większości przypadków nie zaprezentowali nagrań, lecz odczyty przygotowanych wcześniej wypowiedzi. W miejsce swobodnej mowy wykonali pracę pisemną w oparciu o zebrane materiały/źródła, a następnie nagrali je w formie odczytu. W wielu przypadkach nawet nie sprawdzili błędów i nie przećwiczyli czytania na głos, co skutkowało ogromem błędów językowych w trakcie odczytu. Ponadto ta grupa studencka nie wykonała zadania, pomimo wcześniejszej dokładnej informacji o szczegółach: charakterze zadania, celu oraz braku oceny formalnej. W takiej sytuacji nauczyciel zmuszony był

ponownie do szczegółowego wyjaśnienia studentom pozytywów zadania. Poprosił on o ponowne dostarczenie nagrania, jednak tym razem wyłącznie ochotników. Sytuacja ta pokazuje, jaki ogrom pracy należy włożyć w celu zmotywowania uczących się do nauki oraz obudzenia w nich samoświadomości odnośnie do procesu uczenia.

Zadanie kontynuowano w II semestrze, tym razem studenci pierwszego roku – ochotnicy przestrzegali instrukcji i podczas wykonywania zadania mówili, nie czytali. Zadanie umożliwiło im przyzwyczajenie się do nagrywania własnych wypowiedzi oraz, jak sami przyznali, pomogło w rozwoju swobodnego wypowiadania się. Efekty widoczne były w trakcie ćwiczeń mówienia, mimo że zaledwie kilku studentów z grupy dobrowolnie brało udział w zadaniu. Z drugiej strony, dokonany przez nich postęp może być czynnikiem motywującym dla biernych kolegów, którzy nie zgłosili się do zadania.

5.4.2. Po zakończeniu zadania w I semestrze **studenci trzeciego roku** zaprezentowali wachlarz opinii poczynawszy od negatywnych (w większości przypadków dotyczących wstępnej fazy realizacji zadania, lecz zanikających z czasem, po otrzymaniu ustnego wsparcia od prowadzącej) po opinie pozytywne. Typowe stwierdzenia w opiniach negatywnych to:

„Nie lubię rozmawiać z maszyną.”/„Nienawidzę brzmienia swojego głosu na nagraniu; brzmi okropnie.”/„Samodzielne nagrywanie jest jak lustro. Patrzysz na nie i nie podoba ci się własne odbicie.”/„Nie lubię brzmienia mojej angielszczyzny.”/„Mam mnóstwo problemów z wymową, rytmicznością, słownictwem, płynnością – Nie byłem/am tego świadomy/a.”

W opiniach pozytywnych czytamy m.in.:

„Nagrania umożliwiły mi wgląd w mój sposób mówienia – uświadomiły moje słabe strony. Będę nad nimi pracować.”/„Wreszcie wiem co muszę zmienić.”/„Mówię zdecydowanie płynniej.”/„Liczę na powtórkę. To było pomocne doświadczenie.”/„Słucham, notuję i analizuję. To pomaga.”

W przypadku studentów III roku po uprzednim uzgodnieniu z osobami poddającymi się badaniu zdecydowano o kontynuacji zadania w semestrze kolejnym, lecz w nieco zmodyfikowanej formie.

Jeśli chodzi o zadanie przydzielone studentom w semestrze drugim, modyfikacje w jego formie odnosiły się głównie do użycia bardziej formalnej struktury wypowiedzi (przemówienie radiowe, publiczność, itd.), jak również współpracy z partnerem. Odczucia uczących się odnośnie do zmodyfikowanego zadania okazały się znacznie bardziej pozytywne niż w semestrze poprzednim. Po pierwsze, studenci byli już przyzwyczajeni do „mówienia do maszyny”, co z kolei zmniejszyło poziom stresu, zahamowań i wycofania. Nie odczuwali już tak ogromnej presji, co wpłynęło na wzrost spontaniczności, płynności wypowiedzi oraz pozytywnych odczuć w trakcie wykonywania zadania. Co więcej, zauważalny był postęp językowy.

5.5. Interpretacja badania

Jednym z celów badania było skonstruowanie możliwie najbardziej komunikacyjnego zadania poprzez wykorzystanie kontekstu zjawisk życia codziennego. Uczący się widzieli jasny cel zadania, który nie dotyczył wyłącznie wykonania polecenia nauczyciela w celu

uzyskania zaliczenia przedmiotu. Ćwiczenia skupione były na konkretnym zadaniu. Polegały więc nie tyle na wygłoszeniu wyuczonej i przećwiczonej wypowiedzi w języku obcym, lecz przede wszystkim na wypełnieniu zadania „z życia wziętego”. Skonstruowany w ten sposób kontekst umożliwił integrację różnych sprawności językowych, ponieważ studenci przed wypowiedzią ustną niejako samoistnie zmuszeni byli do zapoznania się z adekwatną tematycznie lekturą (czytanie) lub wykonania notatek (pisanie).

Dodatkowo studentom umożliwiono wybór tematu prezentacji zgodnie z własnymi preferencjami i zainteresowaniami. Okazało się to istotnym czynnikiem motywującym do autonomicznej pracy. Co więcej, przyniosło skutek w postaci autorefleksji nad własną pracą, zainteresowaniami i rozwijaniem sprawności językowych.

W przypadku czynników psychologicznych warunkujących swobodne wypowiedzi ustne wydaje się, iż u studentów zdecydowanie obniżył się poziom stresu i nieśmiałości. Z drugiej strony, dało się też zaobserwować wzrost samooceny oraz pewności siebie studentów w trakcie wygłaszania wypowiedzi.

Brak formalnej oceny za wykonanie zadania był zamierzony. Poddawanie się ocenie pociąga za sobą pewne elementy strachu i porażki, czego prowadzące badanie chciały uniknąć. Celem było raczej zachęcenie i zmotywowanie studentów do pracy nad poziomem komunikacji w języku angielskim, a co za tym idzie – zwiększenie ich samoświadomości. Jedynej ocenie – komentarzowi podlegał całokształt wystąpienia studenta. Komentarze załączone w tabeli dotyczyły strony gramatycznej, leksykalnej i fonetycznej wypowiedzi, spójności, struktury oraz treści, lecz nie były punktowane. Umożliwiły one studentom wgląd w popełniane błędy językowe, nad którymi mogli popracować: intonację mowy, spójność i logiczną organizację wypowiedzi, płynność.

Należy też wspomnieć o dodatkowej korzyści – okazanym przez studentów zaufaniu w stosunku do nauczyciela. W trakcie wypowiedzi wielu uczestniczących w badaniu chętnie wyrażało osobiste, prywatne opinie.

6. Wnioski

Pomimo początkowych przeszkód, negatywnych odczuć studentów co do „kooperacji z maszyną”, opisane powyżej cele badawcze zostały zrealizowane. Samo nagrywanie wypowiedzi uczących się niezaprzeczalnie wpłynęło pozytywnie na ich językową stronę wypowiedzi. Mogli oni czerpać ogromne korzyści z tworzenia nagrań: na poziomie fonetycznym eliminując popełniane błędy, na poziomie poprawności gramatycznej oraz leksykalnej precyzji, na poziomie płynności wypowiedzi.

Nie można pominąć aspektów psychologicznych tak stosowanej techniki, tj. wzrostu samoświadomości odnośnie do procesu uczenia, jak i autonomii studenta, zredukowania stresu i zahamowań związanych z ustnym wypowiedzianiem się w języku angielskim, wyeliminowania wątpliwości oraz innych przeszkód emocjonalnych towarzyszących komunikowaniu się w języku obcym.

Wydaje się istotne, by ćwiczenia auto-refleksyjne rozwijające sprawność mówienia były wdrażane w procesie nauczania języka obcego jak najwcześniej, ponieważ rozwijają one w znacznym stopniu autonomię i samoświadomość uczących się.

W konkluzji autorki pragną wyrazić opinię, że technika nagrywania wypowiedzi własnych uczących się, mimo że w przypadku tego badania dotyczyła studentów studiów filologicznych, może być wykorzystana na każdym etapie nauczania, przy zindywidualizowaniu zadania w zależności od grupy wiekowej i poziomu zaawansowania. Może być stosowana jeśli nie w przypadku wszystkich uczniów, to choćby dla uczniów wybranych, ochotników, czy przyszłych studentów studiów filologicznych (załącznik nr 2 ilustruje przykłady innych ćwiczeń komunikacyjnych wykorzystujących technikę nagrywania wypowiedzi własnych).

Załącznik Nr 1

Arkusz zawierający komentarz nauczyciela

Tytuł prezentacji:				
Wymowa (najczęściej występujące błędy w zakresie, wymowy, intonacji)	Gramatyka (najczęściej występujące błędy gramatyczne)	Słownictwo (zakres i bogactwo użytego słownictwa, najczęstsze błędy)	Treść	Spójność (logika wypowiedzi, powiązanie myśli)
Uwagi ogólne ¹ :				

¹ W rubryce „Uwagi ogólne” wpis zaczynał się od frazy „Drogi! Dziękuję za włożony wysiłek i twoją pracę”. Komentarz taki wydaje się zachęcający i motywujący uczącego się.

Załącznik 2

Przykłady innych ćwiczeń komunikacyjnych wykorzystujących nagrywanie wypowiedzi, do wykorzystania w innych grupach wiekowych i na innych poziomach zaawansowania

1. Poziom: od średniozaawansowanego

Grupa wiekowa: od nastolatków

Zadanie: Dzwonisz do kolegi by przekazać mu informację, że nie możesz się z nim jutro spotkać. Zostaw wiadomość na automatycznej sekretarce, podaj powód, dla którego nie możecie się spotkać i zasugeruj inną datę spotkania.

2. Poziom: od średniozaawansowanego

Grupa wiekowa: od nastolatków

Zadanie: Pracujesz na lotnisku jako osoba zapowiadająca komunikaty. Masz zapowiedzieć opóźnienie od 2 godziny przylotu samolotu z Moskwy, nr lotu HG 2045, z powodu tobie znanego. Mów do mikrofonu.

3. Poziom: dowolny

Grupa wiekowa: dowolna

Zadanie: Lokalna stacja radiowa organizuje konkurs na reklamę nowych lizaków wyprodukowanych przez lokalnego przedsiębiorcę. Twoim zadaniem jest wymyślenie hasła reklamowego, nagranie go i przesłanie na konkurs.

4. Poziom: dowolny

Grupa wiekowa: dowolna

Zadanie: Jako członek Samorządu Studenckiego bierzesz aktywny udział w przygotowaniach do uroczystości zakończenia roku akademickiego. Twoją rolą jest wygłoszenie przez megafon zaproszenia na to wydarzenie.

5. Poziom: dowolny

Grupa wiekowa: dorośli

Zadanie: Planowana jest emisja programu telewizyjnego o tematyce „Świat wartości młodych ludzi”. Reżyser poszukuje chętnych do wyrażenia przekonań na powyższy temat. W tym celu nagraj oraz wyślij krótką mowę będącą odpowiedzią na pytanie jakie wartości ceni dzisiejsza młodzież. Najciekawsze opinie wyemitowane zostaną na antenie i będą punktem wyjścia do dyskusji w studiu.

Literatura

- Arnold, J., 1999, *Affect in Language Learning*, Cambridge University Press, Cambridge.
Benson, P., Voller, P., 1997, *Autonomy and Independence in Language Learning*, Longman, London.
Brown, G., Yule, G., 1983, *Teaching the Spoken Language*, Cambridge University Press, Cambridge.
Brown, H.D., 1991, *Breaking the Language Barrier*, Intercultural Press, Yarmouth.
Goodman, K., 1986, *What's Whole in Whole Language?* Heinemann, New Hampshire.
Horwitz, E.K., Young, D., 1991, *Language Anxiety: from Theory and Research to Classroom Implications*, Prentice Hall, NJ.

- Komorowska, H., 2001, *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka. Edukacyjna, Warszawa.
- Mendez, E., 2010, How to Set Up Oral Homework: A Case of Limited Technology, *English Teaching Forum*, 48/3, 10-19.
- Porter, P., Grant M., 1992, *Communicating Effectively in English - Oral Communication for Non-Native Speakers*, Wadsworth Publishing, Belmont, Calif.
- Rivers, W.M. (red.), 1987, *Interactive Language Teaching*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Rubin, J., Thompson, I., 1982, *How to Be a More Successful Language Learner*, Heinle and Heinle, Boston.

(liczba znaków ze spacjami: 28110)